

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1974/54
Karar Sayısı : 1975/6
Karar Tarihi:7/1/1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME : Ankara 9. Asliye Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : 18.5.1974 günlü, 14890 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı (Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında) Kanununun 2. maddesinin (B) işaretli bendinin Anayasaya aykırı olduğundan iptali istemidir.

I- OLAY :

Sanıklar ..... hakkında 17.7.1973 günlü ve 1973/15826 sayılı iddianame ile on sekiz yaşından küçük bir kızı rızasiyle kaçırıp alakoymak ve rızasiyle cinsi münasebette bulunmaktan Türk Ceza Kanununun 416/3, 418/2 ve 430/2 maddeleri hükümlerine dayanılarak açılmış olan kamu davasının görülmesi sırasında uygulanması istenilen Türk Ceza Kanununun 416. maddesinin üçüncü fıkrasını kapsayan 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendinin Anayasaya aykırılığı ileri sürülmüş ve itirazı ciddi bulan Mahkemece iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur.

II-İTİRAZIN GEREKÇESİ:

İtirazın gerekçesi özeti şöyledir:

1803 sayılı Af Kanununun 5. maddesinin (A) bendinin Anayasa Mahkemesince biçim yönünden iptal edilmiş ve burada da aynı halin olması ve esas yönünden de eşitlik ilkesinin zedelendiği iddiasıdır.

III-YASA METİNLERİ :

1- Dava konusu Yasa kuralı:

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendi 19.5.1974 günlü, 14890 mükerrer sayılı Resmi Gazetede çıkan metne göre şöyledir:

“Madde 2-7.2.1974 tarihine kadar işlenmiş:

A).....

B) Türk Ceza Kanununun 202, 203, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 216, 217, 218, 219, 403 ncü maddeleriyle 404 ncü maddesinin 1 nci bendinde, 406,407,414/1, 415,416/2-3,491,493,495,496,497,498,500,503 ve 510 ncu maddeleriyle, Askeri Ceza Kanununun 131 ve 132 nci maddelerinde gösterilen suçları işleyenler hakkında ilgili maddede öngörülen Devlet

Esas Sayısı : 1974/54
Karar Sayısı : 1975/6

zararı önceden ödenmek, tazminat hükümleri ise saklı kalmak şartıyla bu maddenin (A) bendi hükmü uygulanır.”

2- Anayasa kuralları :

İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin iddiasını ilke olarak dayandırdığı Anayasa Mahkemesinin 12 Temmuz 1974 günlü, 14943 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanan 2.7.1974 günlü, 19/31 sayılı kararında incelenen T.C.Anayasasının 92. maddesinin beşinci fıkrası metni aşağıdadır:

“Madde 92/5- Millet Meclisi Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse her iki meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.”

IV. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi, Muhittin Taylan, Kâni Vrana, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Nihat O.Akçakayalıoğlu ve Ahmet H.Boyacıoğlu'dan kurulu olarak 5.11.1974 günü toplanmış ve İttüzüğün 15. maddesi uyarınca gerekli ilk incelemeyi yapmış, itirazcı Mahkemeye T.C.K.'nun 416/3,418 ve 430/2 hükümlerine göre kamu davası açıldığı ve ancak mağdurenin nüfus kütüğünde kaydının bulunmadığı görülmekle önce bu eksiğin tamamlanması isteğiyle dosya geri çevrilmiş olup, 3.12.1974 günü Muhittin Taylan, Kâni Vrana, Kemal Berkem, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Şevket Müftügil, Nihat O.Akçakayalıoğlu ve Ahmet H.Boyacıoğlu'dan kurulu olarak yapılan ikinci toplantıda, eksiğin tamamlandığı ve gerçekten Mahkemenin elinde usulüne göre açılmış bir dava bulunduğu ve bu dava nedeniyle iptalini istediği yasa hükmünü uygulayacağı anlaşılmış ve işin esasının incelenmesi, Halit ZARBUN'un konunun Anayasa Mahkemesinin görevi dışında bulunduğu yolundaki karşı oyu ile oy çokluğu ile kararlaştırılmıştır.

V-ESASIN İNCELENMESİ :

Önce, görev sorunu üzerinde durulmuş, Halit ZARBUN'un karşı oyu ile ve oy çokluğu ile af yasalarının da Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilebileceği ve Mahkememizin bu konuda görevli olduğu kararlaştırıldıktan sonra, itirazcının genel anlatışla örnek olarak ileri sürdüğü 2.7.1974 günlü 19/31 sayılı kararımızla saptanmış olan ilkelerin ışığı altında, ilk aşamada, itiraz konusu kuralın oluşum biçimi tartışılmıştır.

1803 sayılı Kanun teklifi Millet Meclisinden 24 madde olarak çıktığı halde Cumhuriyet Senatosu kapsamalarını da değiştirerek 23 maddelik bir tasarı haline getirmiş ve böylece Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasını harekete geçirtmiştir. Bu kuralın işleyiş koşulları ve gerekleri Resmî Gazetenin 12 Temmuz 1974 günlü, 14943 sayılı nüshasında yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 2.7.1974 günlü, 19/31 sayılı kararında etraflıca açıklanmış olup, bu kez yapılan tartışma sonunda Mahkememiz çoğunluğu aynı görüşte birleşmiş ve itirazca

Esas Sayısı : 1974/54
Karar Sayısı : 1975/6

Mahkemenin uygulayacağı 1803 sayılı Af Kanunu'nun 2. maddesinin (B) bendini aynı ilkelerle Türk Ceza Kanununun 416. maddesinin son fıkrası hükmü açısından incelemiştir. Buna göre, iki Yasama Meclisinin üzerinde uyuştukları kurallar dışında kalan tüm maddeler topluca bir "metin" olarak Millet Meclisinin oyuna sunulmak gerekirken, her bir maddenin ayrı ayrı oylanması yoluyla Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasında belirlenen kurala aykırı davranıldığı anlaşılmıştır.

İhsan Ecemiş, Halit ZARBUN, Ahmet KOÇAK ve Ahmet Salih ÇEBİ bu yönden Anayasaya bir aykırılık bulunmadığı, Nihat O.AKÇAKAYALIOĞLU ise, aykırılığın varlığını değişik nedenlerle kabul ettiğini bildirmişlerdir.

Anayasal denetim sonucu, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin uygulayacağı Türk Ceza Kanununun 416. maddesinin son fıkrası hükmü ile sınırlandırılmıştır.

İtiraz konusu kuralın biçim yönünden iptali öngörüldüğünden esas yönünden Anayasaya aykırılık iddiası üzerinde durulmamıştır.

4- İptal hükmünün yürürlüğe giriş sorunu:

Anayasanın 152. maddesinin ikinci fıkrası ile saptanmış ilkeye göre, özel bir durum zorunlu kılınmıyorsa, iptal hükmünün yürürlüğe gecikmeksizin konulması esastır. İnceleme konusu olayda da Anayasaya aykırılığı anlaşılmış bir kuralın yürürlüğünü sürdürmesi için bir zorunluluk saptanmamış ve bu nedenle de iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

Halit ZARBUN, Ziya ÖNEL, Abdullah ÜNER ve Nihat O.AKÇAKAYALIOĞLU ise karşı oy kullanmışlardır.

VII-SONUÇ :

1- 18.5.1974 günlü, 14890 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendindeki kuralın Millet Meclisinde Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne aykırı olarak oylanmış bulunması nedeniyle biçim yönünden ve Türk Ceza Kanununun 416. maddesinin üçüncü (yani son) fıkrası ile sınırlı olarak iptaline, Nihat O.AKÇAKAYALIOĞLU'nun kendisine özgü gerekçesi ile ve İhsan Ecemiş, Halit ZARBUN, Ahmet KOÇAK ve Ahmet Salih ÇEBİ'nin karşıoylarıyla ve oy çokluğu ile,

2- İtiraz konusu Yasa kuralı biçim yönünden iptal edilmiş olduğuna göre ayrıca esasa yönünden aykırılık konusu üzerinde durmaya yer olmadığına oybirliğiyle;

3- İşin niteliğine göre Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına, Halit ZARBUN, Ziya ÖNEL, Abdullah ÜNER ve Nihat O.AKÇAKAYALIOĞLU'nun karşı oyları ve oy çokluğu ile;

7.1.1975 gününde karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Esas Sayısı : 1974/54
Karar Sayısı : 1975/6

Muhittin TAYLAN

Kâni VRANA

İhsan ECEMİŞ

Üye

Ahmet AKAR

Üye

Halit ZARBUN

Üye

Ziya ÖNEL

Karşioy yazısı ektedir.

Üye

Abdullah ÜNER

Üye

Ahmet KOÇAK

Üye

Lütfi ÖMERBAŞ

Karşioy yazısı ektedir.

Üye

Hasan GÜRSEL

Üye

Ahmet Salih ÇEBİ

Üye

Şevket MÜFTÜGİL

Karşioy yazısı eklidir

Üye

Adil ESMER

Üye

Nihat
O.AKÇAKAYALIOĞLU

Üye

Ahmet H.BOYACIOĞLU

Karşioy yazısı eklidir.

KARŞIOY YAZISI

12.7.1974 günlü ve 14943 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 2.7.1974 gün ve 1974/19-31 sayılı kararına ilişkin karşioy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararındaki görüşlerine de karşıyım.

Esas Sayısı : 1974/54
Karar Sayısı : 1975/6

Üye
İhsan ECEMİŞ

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 28.11.1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun kararına da katılmıyorum.

Üye
Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkeme'sinin 28.11.1974 gün ve 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı Kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye
Ziya ÖNEL

KARŞIOY YAZISI

Cumhuriyetin 50 nci yılı dolayısıyla yayımlanan 1803 sayılı Af Kanununun 2 nci maddesinin (B) bendinin, Millet Meclisinde Anayasanın 92 nci maddesinin beşinci fıkrasına aykırı biçimde oylanmış olması nedeniyle Anayasa Mahkemesince, esası incelenmeksizin ve TCK.nun 416 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasıyla sınırlı olmak üzere iptaline karar verilmiştir. Bu itibarla Yasama Organının sözü edilen hükmü yeniden düzenlenmek yetkisi mevcuttur. Böyle olunca, Yasama Organına bu yetkisini kullanabilme olanağının sağlanması zorunluğu ortaya çıkmaktadır.

Yasama Organının bu yetkisini kullanabilmesi için de Anayasa Mahkemesi kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından itibaren – Anayasanın 152 nci maddesiyle 44 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince – iptal hükmünün yürürlüğe girmesi konusunda yeterli bir sürenin tanınması gerekmektedir. Böyle bir süre verilmediği takdirde

Esas Sayısı : 1974/54
Karar Sayısı : 1975/6

Anayasa Mahkemesinin iptal kararı Resmi Gazetede yayınlandığı tarihte iptal edilen kanun hükmü yürürlükten kalkacak ve bu suretle Yasama Organının bu bend hükmünü yeniden düzenlenmesine zaman ve fırsat kalmayacaktır.

İptal Hükümünün yürürlüğe girmesinde bir süre verilmek için her halde kamu düzenini tehdit edici yasal ve boşluk meydana gelmesine gerek bulunmamaktadır. Anayasanın 152 nci maddesinde böyle bir şart aranmış ve 44 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin üçüncü fıkrasında da Anayasanın bu hükmüne paralel olarak yine böyle bir şart konulmamış, Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hallerde iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabileceği de yazılmış ve bundan ayrı olarak aynı maddenin dördüncü fıkrasında da (bir kanun veya içtüzüğün veya bunların belirli hükümlerinin iptali halinde meydana gelecek olan boşluğun kamu düzenini tehdit edici mahiyette) görülmesi halinde ise iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihin kararlaştırılacağı hükme bağlanmıştır.

Görülüyorki: Anayasanın ve 44 sayılı Kanunun bu hükümlerine nazaran, iptal hükmünün yürürlüğe girmesi için süre saptanması hususunda her halde (Kamu düzenini tehdit edici bir boşluk) un meydana gelmesine gerek bulunmamaktadır. Sadece (gereken haller) de de böyle bir süre verilebilecektir.

Olayda ise Anayasanın 152 nci maddesinde yazılı (gereken hal) kaydının bulunup bulunmadığı hususuna gelince:

Anayasanın 64 üncü maddesine göre genel ve özel af ilân etme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bulunmaktadır. Bu merci Affın kapsamını belli etmekle de yetkilidir. Anayasa Mahkemesinin görüşü de bu merkezdedir. (Anayasa Mahkemesi Kararı: 9.6.1964 gün, E:1964/12, K:1964/47. Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Cilt 2, S:176).

Kanun koyucu, Anayasanın verdiği bu yetkiye dayanarak sosyal yararları da göz önünde tutmak suretile 1803 sayılı Af Kanunu ile bir kısım suçları ve cezaların tamamen affederken bir kısım suçların cezalarının 12 yılını ve diğer bir kısım suçların cezalarının ise yalnız beş yılını affetmeyi uygun bulmuş ve bu arada Türk Ceza Kanununun 416 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasında yazılı ergin olmıyan kimse ile cinsi münasebette bulunma suçunu tamamen değil yalnız cezadan beş yılının affedilmesini öngörmüştür.

İptal hükmünün yürürlüğe girmesi hususunda süre tanınmaması halinde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte Af Kanununun söz konusu kuralı yürürlükten kalkacak ve böylece bu gibi umumi adap ve aile nizama aliyhine işlenen suçlar dahi, kanun koyucunun takdiri ve idaresi dışında bu kanunun birinci maddesindeki geniş kapsamlı affa tabi tutulmuş olacaktır.

Yukarıda yazılı nedenlerle, Anayasa'nın 152 nci maddesi gereğince iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihin yeterli bir süre ile saptanması gerekeceği kanısındayım. Süre verilmemesi kararına karşıyım.

Üye

Esas Sayısı : 1974/54
Karar Sayısı : 1975/6

Abdullah
ÜNER

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1974/34-1974/50 sayılı Mahkememiz Kararına ilişkin karşıoy yazısının 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararındaki aynı konularla ilgili kısımlarına da katılmıyorum.

Üye
Ahmet KOÇAK

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımın 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptale ilişkin görüşüne karşıyım.

Üye
Ahmet Salih
ÇEBİ

KARŞIOY YAZISI

T.C.Anayasası'nın 92. madde 5. fıkrası hükmünün işletiliş koşul ve biçimi yönünden "oynanacak metin" ve "oylama usulü" hakkında, 14943 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2.7.1974 gün ve 19/31 sayılı mahkememiz kararına bağlı karşıoy yazımda açıkladığım,

1803 sayılı Kanununun 2. maddesi (B) bendinin taşıdığı ayrıcalık kuralının niteliği hakkında, aynı madde (A) bendi için dahi geçerli olarak ve Resmi Gazetenin 15125 sayılı nüshasında yayımlanmış Mahkememizin 28.11.1974 günlü kararına ek karşıoy yazımda belirttiğim;

Hemen yukarıda sözünü ettiğim 28.11.1974 günlü Mahkememiz kararı eki karşıoy yazımda, iptal hükmünün yürürlüğünün bir ileri tarihe bırakılması zorunluğu olarak işaret ettiğim,

Esas Sayısı : 1974/54

Karar Sayısı : 1975/6

Görüş ve düşüncelerimle, 7.1.1975 günlü ve 54/6 sayılı kararın, iptal hükmüne sonucu bakımından katılmakta, bu hükmün yürürlüğü için bir ayrı gün kararlaştırmayışına karşı bulunmaktayım.

Üye

Nihat O.
AKÇAKAYALIOĞLU